

Column Remco Hoekman

TERUG IN DE TIJD

Het behoeft geen toelichting dat Nederland iets heeft met water. Nederland is een waterland bij uitstek met een lange traditie in zwemmen. Ondanks de opkomst van diverse nieuwe sportvormen is zwemmen nog altijd één van de meest beoefende sporten in Nederland. Een zwembad is voor inwoners zelfs belangrijker dan andere gemeentelijke voorzieningen zoals een bibliotheek, museum, buurthuis, schouwburg of sporthal. Dat wil iets zeggen.

Desondanks constateer ik dat zwembaden onder druk staan. Ongeveer een vijfde van het gemeentelijk sportbudget gaat naar het opvullen van exploitatiekortingen van zwembaden. Dat wringt op lokaal niveau, waar ook op sport bezuinigd moet worden. Meerdere gemeenten stellen in de collegeprogramma's 2014-2018 dan ook vrij helder dat een zwembad wordt gesloten of dat het over wordt gelaten aan het particulier initiatief. Ook staan gemeentelijke recreatieparadijzen ter discussie en wordt aangestuurd op functionele zwembaden met beheersbare exploitaties.

In wezen gaan gemeenten hiermee terug in de tijd en zijn ze genoodzaakt om weer meer ruimte te bieden aan verenigingen en particulier initiatief. Immers, de eerste overdekte zwembaden in Nederland kwamen tot stand door private initiatieven, met als meest aansprekend

voorbeeld de Sportfondsenbaden. Verenigingen werkten daarbij nadrukkelijk samen met gemeenten. Later namen de gemeenten de regie over en droegen zelf de verantwoordelijkheid voor het bieden van zwemmogelijkheden. Vanaf de crisisachtige jaren '80 zochten gemeenten mede vanuit de kerntakendiscussie hun heil in de markt voor het exploiteren van zwembaden. Met als gevolg dat nu tweederde van de zwembaden wordt geëxploiteerd door een marktpartij. Verenigingen spelen in dat sterk veranderde speelveld nagenoeg geen rol meer.

Recente berichtgeving over zwembaden wijst uit dat de overheid en de markt het samen niet redden. Gemeenten hebben verenigingen en particuliere initiatieven nodig om zwembaden overeind te houden. Bij buitenbaden is dat al niet nieuw meer, daar zijn diverse voorbeelden van zwembaden waar door particulier initiatief sluiting is voorkomen. Voor binnenbaden staat dit nog in de kinderschoenen. Gemeenten zouden zich meer open kunnen stellen voor een verdergaande samenwerking met vrijwillige organisaties en ook de kracht van de participatiemaatschappij kunnen benutten.

Bij de KNZB en bij zwemverenigingen lijkt in ieder geval een grote bereidheid te zijn om hierin te stappen, omdat ze zich realiseren dat de zwemsport gebaat is bij meer duurzame, functionele en kosteneffectieve exploitatiemodellen en zwembadconcepten. Het 2521 concept (zie www.2521gewoonzwemmen.nl) is hiervoor illustratief en laat zien hoe zwemmen en ontmoeten samen kan komen in een kansrijk exploitatiemodel. Een model ook waarbij gebruikers grotere verantwoordelijkheden krijgen.

“
RECENTE
BERICHTGEVING
OVER ZWEMBADEN
WIJST UIT DAT DE
OVERHEID EN DE
MARKT HET SAMEN
NIET REDDEN”

Natuurlijk zitten er haken en ogen aan het overdragen van verantwoordelijkheden aan vrijwillige organisaties en het bieden van ruimte aan het particulier initiatief. De veiligheid moet wel geborgd blijven, werken met vrijwilligers heeft zijn grenzen, en een zwembad managen is toch echt een vak. Wellicht ook zijn niet alle zwembaden het redden waard – we hebben immers een bijzonder hoge dichtheid van zwembaden in Nederland. Maar verken in ieder geval de kansen en mogelijkheden en ga in gesprek met zwemverenigingen en de bredere gemeenschap. Daar zit meer muziek in dan je denkt.

Remco Hoekman is senior onderzoeker bij het Mulier Instituut en verbonden aan de Radboud Universiteit Nijmegen.